

Posudek oponenta bakalářské práce

Autor: Lucie Vtípilová

Forma studia: prezenční

Obor: Prezentace a ochrana kulturního dědictví

Studijní program: B7105 Historické vědy

Název práce: Tradice výroby dřevěných hraček

Vedoucí DP: PhDr. Vlastimil Havlík, Ph.D.

Oponent DP: PhDr. et Mgr. Oldřich Vaňura

Bakalářská práce studentky Lucie Vtípilové se vyznačuje velice pečlivým přístupem k problematice výroby dřevěných hraček na Vysočině, zvláště na Hlinecku. Tyto specifické a originální dřevěné artefakty poučené lidovými tradicemi Hlinecka od nepaměti tvořily nezastupitelnou funkci při výchově malých dětí, byly totiž zdrojem poznání života země a zdejšího lidu, staly se ukázkou dělnosti, zručnosti, ale též technické důmyslnosti a dokonalosti. V naší době tyto movité předměty zlidovělého charakteru slouží nejen k poznávání specifických tradic českého národa, ale jsou i jistou reprezentací a bohatstvím historických zkušeností a prezentací šikovnosti našich předků. Vždyť i v současnosti se podobné lidové předměty přenášejí do výroby, neboť se na Hlinecku vyráběly a stále vyrábějí soustružené a vyřezávané hračky.

Bakalářská práce je strukturovaná do několika částí:

V úvodu autorka rozpracovává pramennou základnu problematiky, která je rozdělena na dvě podkapitoly: Hodnocení použité literatury a Hodnocení použitých pramenů a literatura. V hodnocení použité literatury a pramenů před námi rozprostírá zdroje poznání ve veřejných knihovnách, ale též v muzejních knihovnách s ohledem na základních dvanáct titulů, které jsou nejdůležitější pro charakteristiku hraček a jejich svět. Při hodnocení pramenů autorka vycházela z Pamětní knihy obce Dědová, z kroniky obce Krouna a okolních vesnic. Tyto prameny výstižně zachycují nejen ekonomické parametry výroby, ale zahrnují ceníky hraček od jednotlivých výrobců, historii a vývoj hraček a též stručně popisují jednotlivé pracovní postupy při výrobě movitostí lidového charakteru. Poměrně výrazně se autorka opírá o rukopisnou podobu díla Karla Václava Adámka – Lid na Hlinecku II., kterou se zevrubně zabývá ve čtvrté kapitole. Nezanedbatelným autentickým zdrojem zjišťování problematiky výroby hraček jsou rozhovory s výrobcí hraček. Samozřejmě bylo důležité též fyzicky shlédnout jednotlivé artefakty v Městském muzeu ve Skutči, v Regionálním muzeu v Chrudimi, ve Východočeském muzeu v Pardubicích a v Souboru lidových staveb Vysočina.

V dalších kapitolách autorka popisuje historii dřevěných hraček v hlineckém regionu se zřetelem k obci Krouna, zeměpisně ji vymezuje, zdůrazňuje tradice, které se vinou dějinami až do současnosti. Konkrétně připomíná jména výrobců, například Bukáček, která se zapsala do dějin výroby tradičních dřevěných lidových hraček. Zmínila se rovněž o dalších výrobcích hraček, kteří se však již dnes touto

výrobou nezabývají. Důležitou podkapitolou je jedinečná výroba hraček v Dědově. O historii hraček na Hlinecku vypráví podkapitola v Otradově. Pro zpracování historie výroby dřevěných hraček v této obci čerpala kromě jiného z odborné literatury Emanuela Hercíka Československé lidové hračky, ale též z rozhovoru s Pavlem Ondrou, který ji upozornil na výrobce hraček Františka Pokorného.

V třetí kapitole se autorka soustředila na dřívější a současné tvůrce hraček a rovněž na další jednotlivé výrobce. Zdůrazňuje jejich nezastupitelnost v předávání tradic lidového hračkářství, aby neupadlo v zapomnění: Především lze uvést při této příležitosti jméno Františka Bukáčka, Zdeňka Bukáčka st., Zdeňka Bukáčka ml., Vlastimila Škrocha, Karla Makovského, Pavla Ondru, Františka Sádovského a Aloise Doležala.

Ve čtvrté kapitole se zabývá snad nejvýraznější osobností tohoto regionu – Karlem Václavem Adámkem. I další kapitoly doplňují nenahraditelný přínos tohoto nestora lidových tradic na Hlinecku. Adámek totiž postupně popsal, sesbíral a rovněž posléze věnoval lidové hračky Městskému muzeu a galerii Hlinsko.

Studentka se též věnovala rozdělení hraček, které zobrazují figurativní hračky a pak rovněž problematice předmětů, které člověk používal při osobní potřebě v domácnostech - hmoždíře, košíčky anebo mlýnky. Tyto předměty doprovázel vkusně jednoduchý nábytek, který obklopoval člověka na venkově. Jednalo se o zařízení běžné potřeby jako například malované postele, skříňku, truhličky či stůl se židlemi. Duchovní stránku venkova doprovázely tradiční hudební nástroje jako například housličky, klarinety a trumpety. Jistě pozoruhodnou ukázkou lidových hraček na venkově jsou rozmanití koníci se žebříňáky a vozy, pejsci, pávi, holubičky, slepičky, vrány, veverky nebo sněhuláci. Pro hochy byly jistě přitažlivou hračkou vojáci, husaři, vojenské kapely, jezdcí na koni a samozřejmě zbraně – bambitky. Holčičky zase měly rády panenky různých velikostí, kolébky a vozíčky s miminky nebo panenky s výraznými klobouky.

Pátou kapitolou Lucie Vtípilová před námi odhalila tajemné zpracování materiálu, z něhož se hračky vyráběly, ale též technologii (soustruh) a postupy práce včetně povrchové úpravy movitostí – barvy a barvení. Nezanedbatelnou úlohu při výrobě hraček sehrál výběr dřeva, ze kterého byly hračky vyráběny a také pracovní prostředí, kde artefakty vznikaly.

Šestá kapitola se zabývala sbírkotvornou činností, uložením hraček v muzeích, galeriích, ale rovněž prezentací těchto svědků minulosti v Souboru lidových staveb Vysočina na Veselém kopci a v městské památkové rezervaci Betlém v Hlinsku. Na ni logicky navazuje sedmá kapitola, jež popisuje prezentaci hraček na jarmarcích, workshopech, výstavách a samozřejmě ve filmu.

Posluchačka upozornila na tu skutečnost, že se stále více v současnosti projevuje větší porozumění ze strany laické i odborné veřejnosti o lidové hračky a s tím související lidové zvyky a obyčeje, které byly v minulosti společností často opomíjeny. V bakalářské práci studentka popisuje i nepříznivé negativní vlivy civilizační, které zasáhly do života tohoto regionu a negativně tak ovlivnily lidovou tvořivost.

V rámci přílohové obrazové části autorka názorně prezentovala mapkami s výskytem lokalit v rámci regionu a České republiky, kde všude lidové hračky vznikaly. V obrazové příloze se objevují nejen různé druhy hraček, ale též pohledy do expozic, v nichž jsou tyto artefakty vystaveny a prezentovány. Jistě pozoruhodnou částí v obrazové příloze jsou ukázky náčrtků s vlastnoručními popisky Karla

Václava Adámka a srovnání s vyrobenou hračkou – viz housle se smyčcem, bambitka – puška, veverka, seslička (židle), postýlka nebo panna s dítětem.

Písemný projev posluchačky je vcelku velmi dobré úrovně, nevyskytují se v něm závažnější nedostatky. Přínos bakalářské práce je nesporný, neboť se nejedná o kompilativní charakter, naopak často se uplatňuje její vlastní názor a hodnocení včetně pramenné základny. Autorka splnila všechny vytčené cíle a předložila k úvaze koncepčně utvářené výsledky práce, které přímo vybízejí k zamyšlení a též podněcují k dalšímu srovnávání v rámci meziregionální komparace i v porovnání s obecnějším celostátním vývojem.

Z výše uvedených důvodů ji doporučuji k obhajobě a hodnotím písmenem

Předkládanou bakalářskou práci rovněž doporučuji postupně dále použít jako východisko pro podrobnější zpracování tématu například v budoucí magisterské práci. Obor s touto problematikou po celé generace rozdává malým dětem nejen upřímnou radost z dřevěných artefaktů, ale též u nich rozvíjí schopnosti, dovednosti a představivost. Dnešní mladí lidé si tak i možná připomenou živoucí odkaz těchto roztomilých drobných hraček a často v nich najdou zašlou slávu předků. Mnohé nové poznatky o problematice kulturního dědictví v podobě hraček lze ovšem vcelku dobře publikovat v periodikách s podobným zaměřením, neboť historická paměť národa dokáže v dnešním přecivilizovaném světě přece jenom posilovat lásku a úctu k tradicím předchozích lidových tvůrců.

V Pardubicích 30. května 2016